

Inspectie voor de Gezondheidszorg
T.a.v. mw. drs. J.A.H. van Veen
Hoofdinspecteur Verpleging en Chronische zorg
Postbus 2680
3500 GR UTRECHT

Utrecht, 12 april 2010
Kenmerk: 10.036 RK/JdW
Betreft: Lijkschouwing bij verwacht overlijden in verpleeghuizen

Geachte mevrouw Van Veen,

Graag vraag ik uw aandacht voor het volgende. Met ingang van 1 januari 2010 is de gewijzigde wet op de lijkbezorging in werking getreden. Artikel 3 van de wet luidt: Lijkschouwing geschiedt *zo spoedig mogelijk* na het overlijden, door de behandelende arts of door een gemeentelijke lijkshouwer. In de wet op de lijkbezorging staat –anders dan ‘zo spoedig mogelijk’- geen specifieke termijn genoemd waarbinnen lijkshouwing dient plaats te vinden.

Bij de beroepsgroep van de specialisten ouderengeneeskunde, in meerderheid werkzaam in de verpleeghuizen, is onduidelijkheid en ook onrust ontstaan over de implicatie van deze norm in de praktijk.

Het bijgevoegde document verwoordt het standpunt van Verenso omtrent de termijn van schouwen bij een verwacht overlijden. Het document is gebaseerd op de IGZ notitie *Vaststellen van de dood, lijkshouwing en afleggen lijk* uit 2007. Deze notitie hebben wij geactualiseerd. Met name paragraaf 7.1 (Verwacht overlijden) is daarbij aangevuld en gaat in op de norm ‘zo spoedig mogelijk’ van de wet op de lijkbezorging. Graag vernemen wij of u onze redenering volgt en hiermee kunt instemmen. Het veld, de specialisten ouderengeneeskunde maar ook de verpleegkundigen, verzorgenden en zorgaanbieders zijn gebaat bij maximale duidelijkheid op dit punt.

Kern van onze vraag is of specialisten ouderengeneeskunde bij een verwacht en natuurlijk overlijden van cliënten in de nacht, voortaan altijd ‘s nachts zullen moeten schouwen. Naar ons oordeel zou deze uitleg van de wettekst onhoudbaar, onnodig en in de praktijk ook zeer onwenselijk zijn. In verpleeghuizen overlijden regelmatig, doorgaans vaker dan eenmaal per week cliënten, waarbij het in het overgrote deel gaat om verwacht en natuurlijk overlijden. Anders dan in de thuissituatie, wordt de dood in het algemeen vastgesteld en geconstateerd door ter zake deskundig personeel. Indien bij een verwacht overlijden de dood ‘s nachts geconstateerd en vastgesteld wordt door ter plaatse aanwezig deskundig verplegend dan wel verzorgend personeel, zal de behandelend arts zo spoedig mogelijk, dat wil zeggen uiterlijk de volgende ochtend de lijkshouwing dienen te verrichten.

Daarnaast speelt er een capaciteitsprobleem. Hoe meer er ‘s nachts een beroep gedaan wordt op de specialist ouderengeneeskunde, hoe minder zij overdag kunnen worden ingezet voor de reguliere patiëntenzorg. Nu al dreigen er forse tekorten en zijn er bezettings- en capaciteitsproblemen doordat er onvoldoende specialisten ouderengeneeskunde beschikbaar zijn voor de reguliere patiëntenzorg. Om deze reden pleit Verenso onder meer voor capaciteitsuitbreiding en stimuleert Verenso samen met de opleidingen, studenten om te kiezen voor de vervolgopleiding specialisten ouderengeneeskunde. Daarnaast is Verenso voorstander van taakherschikking.

Tenslotte dient uiteraard ook rekening gehouden te worden met de wens van de familie. Als er sprake is van een verwacht en natuurlijk overlijden en het overlijden 's nachts plaatsvindt, wordt binnen de instelling afgesproken dat de arts telefonisch geïnformeerd wordt over het overlijden. Deze arts beslist vervolgens wanneer de lijkschouw plaatsvindt en of in de tussentijd de overleden patiënt verzorgd kan worden. Bij dat laatste is ook de wens van de familie belangrijk. Bij een verwacht en natuurlijk overlijden zal dit doorgaans betekenen dat de lijkschouw zo spoedig mogelijk de volgende ochtend kan plaatsvinden.

In het geval er wel enige twijfel is of er sprake is van een natuurlijk overlijden, dient de behandelend arts de lijkschouw zo spoedig mogelijk ook 's nachts te verrichten.

Graag vernemen wij liefst op korte termijn, of onze uitleg van de norm door u kan worden onderschreven. In het veld bestaat grote behoefte aan duidelijkheid op dit punt. Wij stellen uw reactie daarom zeer op prijs en danken u bij voorbaat hartelijk voor deze reactie.

Met vriendelijke groet,

drs. F.R. Roos
bestuurder a.i.

Bijlage: 1

